

سوال

آیا فضیلت معینی برای روزه‌ی ماه رجب وارد شده است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً:

رجب یکی از ماه‌های حرام است که الله متعال درباره‌ی آن می‌فرماید:

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ [توبه: ۳۶]

(در حقیقت تعداد ماه‌ها نزد الله از روزی که آسمان‌ها و زمین را آفریده در کتاب الله دوازده ماه است؛ از این [دوازده ماه] چهار ماه، [ماه] حرام است. این است دین استوار؛ پس در این [چهار ماه] بر خود ستم مکنید).

ماه‌های حرام، رجب و ذوالقعدة و ذوالحجه و محرم می‌باشد.

بخاری (۴۶۶۲) و مسلم (۱۶۷۹) از ابوبکره - رضی الله عنه - از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روایت کرده‌اند که فرمود:
سال دوازده ماه است [که] چهار تای آن حرام است؛ سه [ماه حرام] پی در پی است: ذوالقعدة و ذوالحجه و محرم، و رجب مُضَر که میان جمادی و شعبان است.

این ماه‌ها را به دو سبب حرام نامیده‌اند:

۱- به سبب حرام بودن نبرد در این ماه، مگر آنکه دشمن نبرد را آغاز کند.

۲- زیرا حرمت زیر پا نهادن حرام در این ماه‌ها شدیدتر از دیگر ماه‌ها است.

به همین سبب، الله متعال ما را از ارتکاب گناهان در این ماه‌ها نهی فرموده است:

فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ [توبه: ۳۶]

(پس در این [چهار ماه] بر خود ستم مکنید).

یا اینکه ارتکاب گناه چه در این ماهها و چه در ماههای دیگر حرام است، اما تحریم آن در این چند ماه شدیدتر است.

علامه سعدی - رحمه الله - می گوید:

«فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ» (پس در اینها بر خود ستم مکنید) احتمال دارد ضمیر [در این آیه] به دوازده ماه برگردد، و خداوند متعال بیان داشته که این ماهها را اندازه‌هایی برای [حساب زمان] بندگان قرار داده تا با طاعت آباد شود و الله متعال را برای منت او شکر نمایند و در انجام مصالح بندگان به کارش گیرند؛ پس در آن از ستم به خودتان برحذر باشید.

و همچنین احتمال دارد که ضمیر به این چهار ماه حرام برگردد و با وجود نهی از ظلم در همه‌ی زمانها، به طور ویژه از ستم در این ماهها نهی نموده چرا که حرمت آن بیشتر است و ستم در آن شدیدتر از ستم در دیگر ماهها می‌باشد».

ثانیا:

درباره‌ی روزه در ماه رجب یا روزه‌ی قسمتی از آن، هیچ دلیلی [از قرآن و سنت] وجود ندارد.

بنابراین کاری که برخی از مردم انجام می‌دهند و روزهایی از این ماه را با اعتقاد به فضیلت آن روزه می‌گیرند، هیچ اساس شرعی ندارد. جز اینکه از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - حدیثی درباره‌ی استحباب روزه در ماههای حرام [که رجب نیز از ماههای حرام است] روایت شده، آنجا که می‌فرماید: [قسمتی] از [ماههای] حرام روزه بگیر و [بخشی از آن را روزه] نگیر (ابوداود: ۲۴۲۸) این روایت را آلبانی در **ضعیف أبی داود** ضعیف دانسته است.

این حدیث - به فرض صحت - دال بر استحباب روزه در ماههای حرام است، بنابراین کسی که به این دلیل در ماه رجب و دیگر ماههای حرام روزه بگیرد کارش اشکالی ندارد، اما مخصوص دانستن ماه رجب برای روزه درست نیست.

شیخ الاسلام ابن تیمیه در **مجموع الفتاوی** (۲۹۰ / ۲۵) می‌گوید: اما درباره‌ی روزه‌ی رجب احادیثی وارد شده که همه ضعیف و بلکه ساختگی است و علما هیچ یک از آنها را معتبر نمی‌دانند. [این حدیث] از جمله روایات ضعیفی نیست که در باب فضایل اعمال روایت می‌شود بلکه عموم آن ساختگی و دروغین است... در مسند و دیگر [منابع] حدیثی از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روایت شده که ایشان امر به روزه‌ی ماههای حرام یعنی رجب و ذوالقعدة و ذوالحجه و محرم نموده‌اند. این [روایت] درباره‌ی روزه‌ی هر چهار ماه است نه کسی که تنها رجب را روزه می‌گیرد. پایان نقل قول از ابن تیمیه به اختصار.

ابن قیم - رحمه الله - می‌گوید: همه‌ی احادیث در باب روزه‌ی رجب و نماز برخی شبهای آن دروغ و ساختگی است (المنار

المنيف: ۹۶).

حافظ ابن حجر - رحمه الله - در تبیین العجب (صفحه ۱۱) می‌گوید: درباره‌ی فضیلت ماه رجب و روزه‌ی همه یا روزهایی معین از آن و یا نماز شب‌هایی خاص از این ماه، حدیثی صحیح که برای استدلال مناسب باشد وارد نشده است.

شیخ سید سابق - رحمه الله - در فقه السنة (۱/ ۳۸۳) می‌گوید: روزه‌ی رجب فضیلتی افزون بر دیگر ماه‌ها ندارد، جز اینکه [رجب] از ماه‌های حرام است و در سنت صحیح دلیلی بر اینکه روزه‌ی آن فضیلت خاصی دارد وارد نشده، و آنچه روایت شده برای استدلال مناسب نیست.

از شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - درباره‌ی روزه‌ی روز بیست و هفتم رجب و قیام شب آن پرسیده شد. ایشان چنین پاسخ داد: روزه‌ی بیست و هفتم رجب و نماز خواندن شب آن و مخصوص ساختن [این روز برای عبادات خاص] بدعت است و هر بدعی گمراهی است (مجموع فتاوی ابن عثیمین: ۲۰ / ۴۴۰).